CUVÎNTARE

ținută la

Serbarea zileĭ de 24 Ianuar

a

LIGEI CULTURALE Secția Bucureștĭ

de

N. IORGA

VALENII-DE-MUNTE

Tipografia Societățiĭ „Neamul Românesc"
1914

CUVÎNTARE

ținută la

Serbarea zileĭ de 24 Ianuar

a

LIGEI CULTURALE Secția Bucureștĭ

de

N. IORGA

VALENIĬ DE-MUNTE

Tipografia Societățiĭ „Neamul Romănesc“
1914

Cuvîntare

ȚINURĂ LA 24 IANUAR LA SERBAREA SECȚIEĬ BUCUREȘTĬ A «LIGEĬ CULTURALE».

Comitetul secției Bucureștĭ a Ligeĭ Culturale s'a adresat de sigur *istoriculuĭ* pentru a ținea această cuvîntare. Istoricul se poate bucura văzînd avîntul fără păreche cu care lumea întreagă a acestuĭ oraș, pe care avem dreptul să-l credem în parte înstrăinat și conrupt de desfrîul uneĭ clase dominante fără ideal, și care totușĭ ar trebui să fie, nu numaĭ Capitala Românieĭ, dar și sufletul romînismuluĭ, a luat parte la toate manifestările prin care se serbătorește a 55-a aniversare de la întemeierea politică a țeriĭ în forma eĭ de astăzĭ. Acestea sînt momente istorice. Dar istoricul nu vă poate spune, fără a cădea în banalitățĭ și repetițiĭ, ceva despre lucrurile marĭ petrecute în 1859, într'o vreme cînd

se maĭ ştia încă felul unic în care la ceasurĭ marĭ se pot face lucrurĭ marĭ: impunînd pe oamenii marĭ.

Căcĭ ce ştim noĭ despre Unire? Ce ni spun actele străine, culese şi publicate de-un cunoscut bărbat de Stat. Ce ni spun actele publice, oficiale, adunate tot în colecţia luĭ, şi pe urmă cîteva anecdote, trecute şi prin cărţile de şcoală, anecdote pe care am dreptul de a le crede inventate, ca aceia a coloneluluĭ Pisoschi amenintînd, cu pistolul în mînă, la uşa odăiĭ de desbatere, dacă nu s'ar primi candidatura coloneluluĭ Cuza. Mare om colonelul Pisoschi! Dacă nu era el şi pistolul luĭ, şi chiar la uşa odăiĭ, te treziaĭ că se alegea Mihaĭ-Vodă orĭ beizadea Grigore!

Nu de-acestea avem nevoie, şi nu cu acestea ne plătim faţă de înfăptuitoriĭ Unirii. Şi nicĭ măcar cu statuile care încep să răsară: vre-un Kogălniceanu în miniatură, primblîndu-se, la Galaţĭ, dintr'o grădină în alta, orĭ chiar marea statuie ieşeană d'innaintea celuĭ maĭ înnalt aşezămînt de cultură; un Cuza-Vodă de bronz, *singurul*, pe o piaţă pentru care a trebuit să se dea luptă. Nu, cea maĭ bună cinstire este aceia de a-ĭ primi în sufletele noastre, *aşa cum aŭ fost.*

Dar de unde să-ĭ ştim cum aŭ fost? Avem

noĭ actele luĭ Cuza-Vodă, necum acele scrisorĭ intime, din care se poate vedea, nu numaĭ fapta mare, dar şi lupta interioară, adesea tragică, sfî-

Cuza-Vodă.

şietoare, din care ea a resultat? O parte din acte se află, încredinţate de d. Teodor Rosetti, la prietenul mieŭ Cuza. Multe acte. De ce nu se pu-

blică? Dar cine are nevoie de aşa ceva? O mie de exemplare din Cuvîntările lui Cuza-Vodă, editate de mine, nu s'aŭ vîndut în cincĭ anĭ. Maĭ sînt şi alte acte, acelea sechestrate la 11 Februar, pentru a descoperi o trădare, — şi ce voiţĭ să caute alta trădătoriĭ a doua zi după trădarea lor? Se pare că nu e nevoie să se ştie cuprinsul lor, *fiindcă* nu este în ele nicio trădare!

În ce priveşte pe Kogălniceanu, s'a îngrijit cineva, până în timpurile din urmă — şi chiar atuncĭ nu din lumea oficială şcolară — să pună la îndemîna publiculuĭ, care-şĭ are doar simboliştiĭ şi alţĭ represintanţĭ aĭ scrîntelilor şi perversităţilor din marile centre apusene, această mare operă, în care nu e un rînd care să nu lumineze maĭ mult minţile şi să nu facă inimile a bate maĭ tare?

Am propus multe lucrurĭ în viaţa mea şi, fiindcă nu aŭ fost rele, pe prea puţine le-am văzut înfăptuindu-se, deşi mă deosebesc de ceĭlalţĭ propunătorĭ prin aceia că propunerea mea este totdeauna şi o ofertă de muncă. Fiindcă s'a *întîmplat* să se facă, astăzĭ chiar, Institutul de studiĭ privitoare la Europa sud-ostică, ce ar fi oare dacă s'ar întîmpla să se poată face şi o societate pentru descoperirea şi publicarea actelor privitoare la Unire şi la întreaga viaţă a celor

Cuza-Vodă, (alt chip)

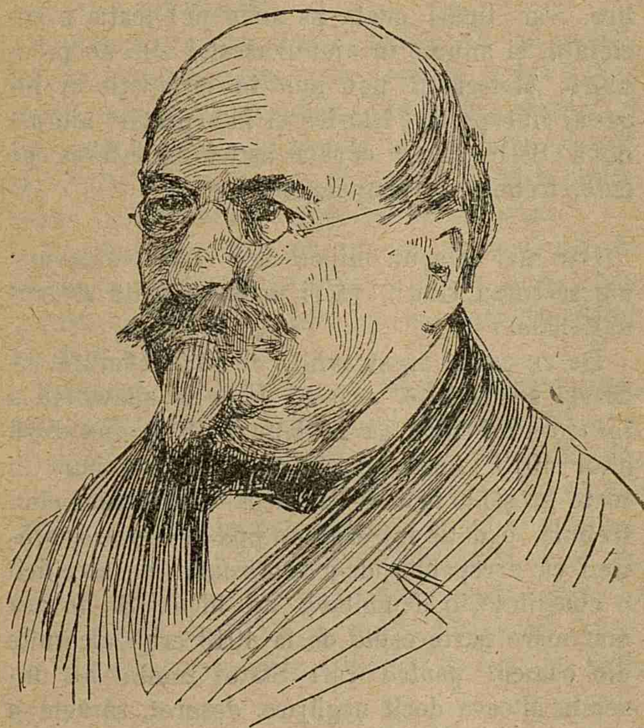

CUZA VODĂ (alt chip)

Cuza-Vodă (alt chip).

cari aŭ determinat-o jertfindu-se pentru dînsa? I s'ar zice «societatea 24 Ianuar». Preşedinte de

Mihail Kogălniceanu.

drept ar fi totdeauna Mitropolitul Moldovei, al părţii din patrie care a dat mai mult pentru în-

temeierea eĭ. Ar face parte neapărat toţĭ coborîtoriĭ tuturor acelor oamenĭ de neştearsă amintire. S'ar tipări odată pe an o publicaţie a societăţiĭ, şi anume în ajunul acesteĭ zile de prăznuire. Materialul noŭ pus în circulaţie ar îngădui interpretărĭ istorice şi interpretărĭ morale nouă. Serbarea ar căpăta astfel un interes, pe care, trebuie s'o spunem, nu-l are.

Dar maĭ este un mijloc de-a face totdeauna vie serbarea Uniriĭ, ca şi toate celelalte serbărĭ naţionale.

De ce astăzĭ acest avînt, această căldură, această solidaritate, această bucurie adevărată a tuturora? Pentru că 24 Ianuar 1914 vine după anul 1913. Acest an ni l-a dăruit Norocul. Cu toate greşelile făcute—şi marĭ! —, la ceasul cînd trebuia, o naţie întreagă s'a pus în mişcare, arătînd că e capabilă de-a represinta cu sacrificiĭ o conştiinţă, o demnitate, un ideal. Şi în cea maĭ mare parte oştile de la 1913 eraŭ alcătuite din oamenĭ pentru cari Statul romîn nu însemna altceva decît neglijare, despreţ, sărăcie şi nedreptate. Miĭ dintre dînşiĭ aŭ rămas dincolo pentru totdeauna. Şi, dacă în clipele din urmă eĭ s'aŭ gîndit la ceĭ de acasă, fără pîne şi fără sprijin, nu li-a părut răŭ de ceia ce făcuseră,

părăsindu-ĭ pentru ţară, ci singura lor dorinţă a fost să li se aşeze, în pămîntul străin, capul către Dunăre. Aşa îĭ va găsi judecata cea de pe urmă, —pentru a-ĭ răsplăti.

Sufletele care se desfac astfel, nu se pierd. Ele se întorc înnapoĭ, ele trec în fiinţa sufletească a celorlalţĭ pentru a-ĭ face maĭ mîndri şi maĭ tarĭ. De-aceia şi sîntem maĭ mîndri şi maĭ tarĭ astăzĭ, şi nu pentru că am luat, cîţîva chilometri maĭ departe, o graniţă de asigurare.

Dar anĭ de-aceştia nu vin des. Norocul nu călătoreşte totdeauna pe aceleaşĭ plaiurĭ şi, pe unde a fost, el înţelege să lase în loc vrednicia acelor pe cari i-a cercetat.

Norocul e oaspete de zile marĭ, Vrednicia însă, tovarăşa de fiecare ceas. Cu dînsa împreună vom fi sigurĭ de acea necontenită creştere morală, din care se desfac apoĭ, în chip firesc, la ceasul lor, evenimentele hotărîtoare pentru o naţiune. Să se audă în tot cursul anuluĭ, de la un capăt al ţeriĭ la altul, zvonul discret al munciĭ fiecăruia!

Şi atuncĭ, cînd ne vom întîlni împreună, frînţĭ, dar nu obosiţĭ, serbarea naţională va avea un sens.

Cîteva cuvinte

SPUSE LA SOCIETATEA STUDENȚILOR ÎN LITERE.

---

24 Ianuar 1859 a fost făcută şi de tinerĭ, în mare parte de tinerĭ. Şi, fiindcă d-voastră o serbaţĭ, mă simt dator să vă spun în ce chip înnaintaşiĭ d-voastră de acum 55 de anĭ aŭ găsit taina biruinţiĭ.

Patru primejdiĭ, patru ispite aşteaptă la începutul vieţiĭ sale pe orĭcine:

Întăiŭ aceia de a înţelege răŭ învăţăturile ce primeşte pe băncile şcoliĭ, interpretîndu-le ca o «buche a cărţiĭ» stearpă, orĭ ca un mijloc de parvenire. Ceĭ de la 1859 aŭ luat din şcoală suflet. Doresc ca suflet să luaţĭ şi d-voastră.

Ambiţia pîndeşte pe tînăr la porţile Universităţiĭ pentru a-l duce uşor, iute, cît maĭ sus. Rea sfătuitoare! Dacă înnaintaşiĭ d-voastră ar fi ascultat de dînsa, eĭ s'ar fi făcut slujbaşiĭ, ofiţeriĭ, sprijinitoriĭ şi linguşitoriĭ Caimacamuluĭ Vogoridi.

Caimacamul Vogoridi trăieşte şi astăzĭ în multe chipurĭ, şi mulţĭ tinerĭ s'aŭ maĭ dus la dînsul! De-aceia am şi înnaintat aşa de puţin. Veţĭ şti d-voastră să-ĭ resistaţĭ?

Dar vine a treia primejdie. Viaţa aduce greutăţile eĭ, marile greutăţĭ ale familieĭ. Trebuie eroism pentru a te sacrifica, şi maĭ ales pentru a vedea în jurul tăŭ sacrificiul. Dar numaĭ cu eroĭ înnaintează o naţie, cu *generaţiĭ* eroice. De mult, noĭ nu le-am maĭ avut.

În sfîrşit este, pe pragul bărbăţieĭ, încă o încercare decisivă: lupta cu mediul, îmbătrînit, descurajat, conrupt. Energia nouă îl va preface, îl va învinge, transformîndu-l, curăţindu-l, înnălţindu-l, saŭ va peri confundîndu-se cu dînsul? Din cînd în cînd o ţară trebuie reînnoită, şi aceasta o face numaĭ generaţia care a putut resista mediuluĭ.

Un singur om n'o poate face: Profesorul e numaĭ începătorul învăţăturilor. Ca să izbutească, îĭ trebuie acel colaborator şi continuator din fiecare moment căruia îĭ e îngăduit să fie aspru până la cruzime: conştiinţa trează a fiecăruia.

Atîta am avut de spus.